

ОБІКОВА ПОЛІТИКА: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Постійний розвиток економічних відносин зумовлює необхідність реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку, його постійної синхронізації із змінами умов господарювання. І як наслідок впровадження таких змін є залучення із зарубіжної практики значної кількості якісно нових понять та явищ, одним із яких є облікова політика.

Перші намагання сформувати облікову політику на рівні фірми пов'язують із спробами встановлення офіційних стандартів фінансового обліку США, які були розроблені в 1929 р. Окремі елементи облікової політики пов'язують з ДЖ. Меєм, який 22 вересня 1932 р. в своєму листі від Американського інституту бухгалтерів до Нью-Йорської фондової біржі виклав програму дій, яка включила наступні моменти: щодо обов'язковості компанії відкритого типу подавати детальний звіт про використання ними певних методів обліку, щодо підтвердження того, що компанія дотримується цих методів, а також аудитори повинні підтвердити, що компанії дійсно використовували методи обліку, на які вони здійснюють посилення. Вперше в 1934 р., коли були відсутні нормативні акти з бухгалтерського обліку, Конгрес США доручив Комісії з цінних паперів і бірж розробити положення про облікову політику для фірм, які котирують свої цінні папери. Це доручення було викликано необхідністю навести певний порядок та забезпечити передбачуваність в практиці бухгалтерського обліку після великої кризи 1929 р. І тільки набагато пізніше, національним стандартом у 1972 р. правила облікової політики були поширені на всі інші компанії.

У бухгалтерському обліку офіційне закріплення поняття «облікова політика» пов'язане з процесами реформування бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів. В Україні потреба в розробці облікової політики для конкретного підприємства та створення внутрішнього розпорядчого документу про облікову політику виникла у зв'язку з введенням в дію Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в 1999 р.

Наразі облікова політика є основою бухгалтерських стандартів, рекомендацій, тлумачень правил і положень, використовуваних компаніями при складанні фінансової звітності. Саме облікова політика компаній включає методи застосування адміністрацією тих принципів, які при заданих обставинах забезпечують справжнє уявлення про фінансовий стан, змінах фінансового становища і результати діяльності компанії.

Розширення видів діяльності та організаційно-правових форм ведення бізнесу в умова ринкової економіки пов'язують з причинами виникнення та розвитку облікової політики у вітчизняному обліку, а також причиною виникнення ще слугувало переходом України на національні стандарти бухгалтерського обліку, що мають у своїй основі міжнародні стандарти обліку та звітності. В свою чергу наданням в законодавчих актах альтернативних варіантів організації та ведення бухгалтерського обліку, а також зміна ролі бухгалтера в господарському житті підприємства від простого реєстратора господарських операцій до активного її учасника також є причинами виникнення та розвитку облікової політики.

Поняття «облікова політика» включає визначення взаємозв'язку між двома поняттями «облік» та «політика». Облік – це процес, який складається із операцій спостереження, сприйняття, вимірювання та фіксації, реєстрації фактів, процесів, подій природи або суспільного життя, а бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Саме ж поняття «політика» має широке застосування, однак у загальному розумінні сферою його використання є позначення людської діяльності, пов'язаної з взаємодією різних соціальних груп, класів, прошарків суспільства. А на рівні окремого підприємства, то під поняттям «політика» розуміють форми і методи відстеження та підтримки пріоритетів для досягнення основних цілей підприємства. Це поняття припускає наявність альтернативних напрямів, вибір яких пов'язаний з процесом прийняття економічних рішень. Умови ринкових відносин передбачають наявність альтернатив щодо вибору напрямів розвитку, обсягів виробництва, ресурсів, джерел фінансування, форм і способів інвестицій тощо. Всі ці економічні рішення врешті-решт пов'язані з поняттям «політика».

Отже кожне компанія формує свої цілі і обирає засоби для їх реалізації, тобто формує свою політику, зокрема облікову, політику оплати праці, кадрову, дивідендну, цінову, кредитну, фінансову, амортизаційну. Адже формування облікової політики передбачає вибір одного із альтернативних методів обліку окремих його об'єктів зокрема, методу нарахування амортизації основних засобів та нематеріальних активів, способу оцінки товарів, методу нарахування резерву сумнівних боргів та визначення облікової оцінки статей фінансової звітності. Компанія обирає з цих методів той, який дає змогу максимально точно розкрити її фінансовий стан.

Варто відмітити, що формування облікової політики компаній здійснюється у межах, встановлених чинним законодавством, яким відстоюються інтереси іншого користувача облікової інформації – держави, спрямованих на зростання дохідної частини державного бюджету. Тому, формування облікової політики у межах податкового обліку є практично неможливим через відсутність альтернативних варіантів обліку, а

ті варіанти обліку, що надають можливість компанії зменшувати податкове навантаження просто виключаються із альтернативних варіантів обліку, що можуть обиратися компаніями.

З вище наведеного можемо зрозуміти, що саме облікова політика визначає ідеологію економіки компанії на тривалий період, сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні компанії, дає змогу оперативніше реагувати на зміни, що відбуваються у виробничому процесі, ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, знизити економічний ризик і добитися успіхів в конкурентній боротьбі. Облікова політика посилює ефективність пристосування господарюючих суб'єктів до змін у конкурентному середовищі та знижує економічні ризики.

Таким чином, облікова політика покликана створити на кожній конкретній компанії таку систему обліку, яка б дала можливість надати фінансовій звітності достовірну інформацію, складену з урахуванням особливостей кожної компанії.

Тобто, облікова політика в першу чергу надає інформацію про особливості ведення бухгалтерського обліку на кожній компанії, крім цього, дозволяє підрозділам компанії дотримуватися єдиних правил бухгалтерського обліку, в яких враховані особливості діяльності компанії. За рахунок застосування облікової політики, адекватній потребам господарюючого суб'єкта можна суттєво вплинути на результати діяльності, мати можливість оперативніше приймати рішення, здійснювати фінансове та податкове планування.

Узагальнюючи вищезазначене можемо сказати про наступне, а саме щоб компанія приносила ефективний результат своєї діяльності в першу чергу вона повинна потурбуватися про найальтернативніші варіанти застосування облікової політики, а саме застосування тих методів та процедур які безпосередньо підходять для діяльності компанії. Щоб оефективно реалізувати облікову політику в масштабах діяльності компанії в першу чергу дану політику необхідно переглянути на законодавчому рівні. В свою чергу за необхідне необхідно визначити використання облікової політики не лише при складанні та поданні фінансової звітності, а й при самому веденні бухгалтерського обліку. Також необхідно врахувати управлінський характер облікової політики, тобто врахувати направленість облікової політики на задоволення інформаційних потреб не тільки зовнішніх, а й внутрішніх. Тож для досягнення основних цілей компанії обов'язковим є розуміння облікової політики своєї компанії і відстеження форм і методів задіяних для досягнення запланованих цілей. Адже правильний порядок дій, спрямованих на збір, обробку та надання необхідної інформації відповідним користувачам допоможе компанії реалізувати власні інтереси у сфері бухгалтерського обліку. І тому, щоб конституція компанії під якою ми розуміємо облікову політику працювала, то в обов'язковому порядку необхідно дотримуватись прав і обов'язків систему обліку.

Отже, на облікову політику покладені дуже важливі завдання, які в свою чергу допоможуть забезпечити збереження майна керівника компанії, спрогнозують достовірну інформацію для керівника компанії щодо здійснення управління і захистять інтереси суспільства через загальносуспільне значення обліку.